

Ann Patchett
BEL CANTO

roman

İngilizce aslından çeviren
DİLEK ŞENDİL

Ann Patchett
BEL CANTO

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Yayına Hazırlayan
Pınar Savaş

Dizgi
Gelengül Çakır

Düzeltili
Fulya Tükel

Montaj
Mine Sarıkaya

İç Baskı
Özal Basımevi

Kapak Baskı
Çetin Ofset

Cilt
Eko Ofset

1. basım: 2004

ISBN 975-07-0459-2

© by Ann Patchett, 2002 / Kesim Telif Hakları Ajansı /
Can Yayınları Ltd. Şti. (2002)

Ann Patchett BEL CANTO

ROMAN

İngilizce aslından çeviren
DİLEK ŞENDİL

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özgün adı
Bel Canto

Bel canto (İt.) Güzel şarkı, güzel söyleme sanatı. G.R. Caccini'nin (1550?-1610?) sürekli bas eşlikli tek sesli ariyalarla başlattığı, 18. ve 19. yy.'da Bellini, Verdi ve Puccini ile zirveye ulaşan, sözlerin anlamından çok melodinin akıcılığına, salt güzelliğine önem veren, resitatif stile karşı çıkan lirik tarz.

bir

Işıklar sönünce piyanist kalkıp kadını öptü. Her yer kararmadan önce kadına dönüyordu belki de ya da ellerini kaldırıyordu. Bir hareket olduğu kesindi, bir hamle, çünkü odada bulunan herkes sonradan bir öpücük hatırlayacaktı. Oysa öptüğünü *görmemişlerdi*, nasıl göreceklerdi ki? Üzerlerine çöken karanlık ürkütücüydü, boğucu. Öpücükten kuşku duymuyordu hiç kimse, nasıl öptüğünü bile tarif ediyorlardı: Tutkulu ve ateşliydi, kadın şaşkınlıktan donakalmıştı. Işıklar söndüğünde hepsinin gözü ondaydı. Hâlâ alkışlıyorlardı; herkes ayakta, dirsekleri havada, avuçlarını patlatırcasına el çırpıyordu. Kimsenin yorulmuş gibi bir hali yoktu. İtalyanlarla Fransızlar “*Brava! Brava!*” diye tempo tutarken Japonlar onlara sırtlarını dönmüştü. Oda aydınlık olsaydı kadını yine öyle öper miydi acaba? Aklı o kadar takılı mıydı ki kadına, içerisi karardığı anda koştı, bir çırpıda karar verip atıldı? Belki odadakilerin istediği de buydu, içeride bulunan bütün kadın ve erkekler hep birlikte bunu hayal etmişlerdi demek. Kadının sesinin güzelliğinden öylesine büyülenmişlerdi ki, dudaklarını dudaklarıyla sarmak, içlerine çekmek istemişlerdi. Belki de müzik aktarılabilir, yalanıp yutulabilir, içselleştirilebilirdi. Böyle bir sesin çıktığı dudakları öpmek ne anlama geliyordu acaba?

Kimileri yıllardır tapardı ona. Çıkan her albümünü

alırlardı. Defter tutup onu dinledikleri yerleri, söylediği her parçayı, oyuncuların, orkestra şefinin adlarını yazmışlardı tek tek. O gece orada bulunanlar arasında adını hiç duymamış olanlar da vardı, sorulsaydı, operanın kapı gıcırtilarından ibaret olduğunu söyler, dışı koltuğunda üç saat oturmayı yeğ tutacaklarını belirtebilirlerdi pekâlâ. Şimdi gizlemeden gözyaşı dökenler bunlardı işte, yanıldığını anlayanlar.

Kimse karanlıktan korkmamıştı. Pek farkında değillerdi doğrusu. Alkışlamaya devam ediyorlardı. Başka ülkelerden gelenler burada böyle şeylerin hep olduğunu sandılar. Üstelik elektrik kesintisinin zamanlaması gösterinin bir parçası gibi gelmişti, pek yerindeydi, sanki ışıklar demişti ki, *görmenize gerek yok, dinleyin yeter*. Hiçbirinin dikkatini çekmemişti mumların da söndüğü, belki aynı anda, belki bir saniye önce. Odanın içini yeni sönmüş mumların hoş kokusu sarmıştı, tatlı bir duman, ama tehlike sezisinden eser yoktu. Artık geç oldu anlamına geliyordu koku, uyku vaktinin geldiğini haber veriyordu.

Alkışı kesmediler. Kadının öpüşmeyi sürdürdüğünü sanıyorlardı.

Bay Hosokawa'yı bu ülkeye getiren tek neden lirik soprano Roxane Coss'tu. Orada bulunan herkesin partiye katılmasının nedeniyse, Bay Hosokawa'nın geliyordu. İnsanın kolay kolay gitmek isteyeceği yerlerden değildi burası. Ev sahibi ülkenin (bu yoksul ülkenin) katılsın diye rüşvet vermesi gereken bir yabancıya onuruna böyle pahalı bir doğum günü partisi düzenlemesinin gerekçesi, adamın Japonya'daki en büyük elektronik şirketi olan Nansei'nin kurucusu ve yönetim kurulu başkanı olmasıydı. Ev sahibi ülkenin dileyebileceği en güzel şey Bay Hosokawa'nın yüzlerine gülmesi, yardıma gerek duydıkları binbir konuda onlara elini uzatmasıydı. Eğitim ya da ticarete olabilirdi bu ancak. Ucuz işgücünün ilgili herkese kâr getireceği bir fabrika inşa edilebilirdi

pekâlâ (işte bu, sözü edilmesi dahi zor bir hayaldi). Endüstri sayesinde ekonomi koka yaprakları ve kara göbekli haşhaş yetiştiriciliğine bağlı kalmaktan kurtulabilir, ülkeye kokain ve eroin hammaddesinden uzaklaştığı görüntüsü verebilir, dolayısıyla dış yardım canlanır ve uyuşturucu trafiği daha az göze çarpardı. Oysa bu plan geçmişte hiç işlememişti, ne de olsa Japonlar doğuştan sakıngan davranmaya eğilimli kimselerdi. Tehlikeye ve bunun gibi sakıncalı diye tanıtılan ülkelerle ilgili söylentilere inanırlardı; kısacası, Bay Hosokawa gibi ne başkan yardımcısı ne de politikacı olan birinin gelip masaya oturması yardım eli uzatılabileceğinin kanıtıydı. Diğer yandan o el için dil dökülmesi, yalvarılması gerekebilirdi. Belki de o elin içinde akrep olan cebe daldırılması gerekecekti. Opera yıldızıyla taçlandırılan görkemli doğum günü partisinin sonucu olan bu ziyaret, tasarlanan çeşitli toplantılar ve ertesi gün fabrika alanlarına yapılacak gezilerle şimdiye değin yanına bile yaklaşamadıkları bir olaydı, üstelik odadaki hava da umut vaat ediyordu. Bay Hosokawa'nın niyetleri konusunda kendilerine yanlış bilgi verilen on iki kadar ülkenin temsilcileri, belki hükümetlerini ev sahibi ülke için bir tek kuruş dahi harcamaya ikna edemeyecekti, ama Nansei'nin her girişimini kesinkes destekleyecek yatırımcılar ve büyükelçiler de partiye katılmışlardı, siyah takım elbiseleri ve uzun tuvaletleriyle kadeh tokuşturup kahkahalar atıyorlardı.

Bay Hosokawa'ya gelince; sonradan verilen haberlerin aksine iş için çıkmamıştı bu yolculuğa, nedeni ne diplomatikti ne de söylendiği gibi devlet başkanıyla arkadaşlığı. Seyahat etmekten hiç hoşlanmazdı, üstelik devlet başkanını tanımazdı bile. Niyetini ya da hiçbir niyeti olmamasını açıkça ortaya koymuştu. Fabrika kurmak gibi bir planı yoktu. Yabancı bir ülkede tanımadığı kimselerle yaş gününü kutlamayı kabul etmezdi aslında. Doğum gününü, hele elli üçüncü yaşını, tanımadığı

insanlarla birlikte kutlamaktan yana değildi; bu rakamın kulağa hoş gelmediğini düşünüyordu. Armağan olarak Roxane Coss'un da orada bulunacağı sözü verilene dek bu insanlardan gelen ısrarlı davetleri geri çevirmişti.

Ama onun katılacağı bir daveti nasıl reddedebilirdi? Ne kadar uzak, yakışsız ya da yanlış anlaşılacak olursa olsun kim 'hayır' derdi buna?

Ama önce bir başka doğum gününe dönelim, Hosokawa'nın on birine bastığı güne. O doğum gününde Katsumi Hosokawa ilk kez opera izlemişti, Verdi'nin *Rigoletto*'sunu. Babası trenle götürmüştü onu Tokyo'ya, sağanak yağmur altında birlikte opera binasına yürümüşlerdi. Ekimin yirmi ikisiydi, sonbahar yağmurunda üşüyorlardı, sokaklar ıslak kızıl yapraklardan ince bir tabakayla kaplıydı. Tokyo Metropolitan Festival Binası'na vardıklarında iç çamaşırlarına kadar sıırıslıklam olmuşlardı. Katsumi Hosokawa'nın babasının evrak çantasına koyduğu biletler ıslanmış, renkleri atmıştı. Koltukları pek öyle iyi yerde sayılmazdı ama hiç olmazsa sahneyle aralarında görüntüyü engelleyecek bir şey yoktu. 1954 yılında para değerliydi; tren bileti almak ve operaya gitmek hayal bile edilmezdi. Başka bir zaman olsa böyle bir prodüksiyon bir çocuğa fazla karmaşık gelebilirdi, ama savaştan bu yana topu topu birkaç yıl geçmişti; o günkü çocuklar şimdikilere olanaksız gibi gelen pek çok şeyi anlayacak kapasitedeydiler. Yerlerine gitmek üzere uzun merdivenleri çıkarken aşağıdaki baş döndürücü boşluğa bakmamaya özen gösterdiler. Onlara yol vermek için teker teker ayağa kalkan herkesten özür dileyip selam vererek yerlerine vardılar, açılır kapanır koltuklarını açıp güzelce yerleştiler. Erken gelmişlerdi ama onlardan daha önce gelenler de vardı, böyle güzelim bir salonda sessizce oturup bekleme lüksü bilet parasının içindeydi. Baba-oğul beklediler, hiç konuşmadan, ta ki ışıklar

sönüp uzaktan müziğin ilk soluğu duyulana dek. Minicik insanlar, aslında böcekler, perdenin arkasından fırlayıp şarkı söylemeye başladılar, sesleri özlemle, kederle, sınır tanımaz, vurdumduymaz bir aşkla duvarlara çarpıyordu.

O *Rigoletto* gösterisi sırasındaydı operanın Katsumi Hosokawa'nın ruhuna işlemesi, uykusunda bile okuyabildiği bir mesaj olarak gözkapaklarının pembeliklerine kazınması. Yıllar sonra yaşamının tüm anlamı iş olduğunda, yaşamın değerinin sıkı çalışmayla ölçüldüğü bir ülkede herkesten daha çok çalışırken, yaşamın, gerçek yaşamın müziğin içinde saklı olduğuna inandı. İnsan dünyaya açılıp ondan istenen yükümlülükleri yerine getirirken gerçek yaşam, Çaykovski'nin *Eugene Onegin* adlı yapıtının dizeleri arasında güvendeydi. Operanın herkese göre olmadığını biliyordu elbette, hoş buna pek anlam veremiyordu ya, herkese göre bir şey olmasını umut ediyordu hep. Sevdiği albümler, canlı bir opera oyunu izlemek için yakaladığı ender fırsatlar, sevme yetisini ortaya koyan belirtiler bunlardı. Ne karısı ne sevgilisi ne de işi. Günlük yaşantısını doldurması gereken şeyleri her nasılsa operaya aktardığını düşünmezdi hiç. Tam tersine, opera olmasaydı bir yanının büsbütün eksik kalacağına inanırdı. İkinci perde yeni başlamıştı. *Rigoletto* ve *Gilda* birlikte söylüyorlardı, sesleri birbirine karışıyor, anlık sıçramalar yapıyordu, öyle ki babasının elini tuttu. Ne, ne dedikleri hakkında en ufak bir fikri vardı, ne de sahnedekilerin bir babayla kızı oynadıklarını biliyordu; tek bildiği bir şeye tutunması gerektiğiydi. Çekim alanlarına öyle girmişti ki yüksekteki koltuklardan aşağı düşüyormuş gibi geldi ona.

Böyle bir aşk sadakati doğurmaz mı hiç? Bay Hosokawa da sadık biriydi. Yaşamında Verdi'nin önemini asla unutmadı. Schwarzkopf ve Sutherland'ın yapıtlarından koleksiyon yaptı. Callas'ı, dehasıyla diğerlerinden üstün tuttu. Pek boş vakti olmazdı, merakına hak ettiği zamanı ayıramadı. Geleneğin gerektirdiği üzere müşterilerle

yemek yiyip kâğıt işlerini bitirdikten sonra otuz dakika müzik dinler, uykuya dalmadan önce libretto okurdu. Pazar günleri kesintisiz üç saat boyunca başından sonuna kadar bir operayı dinleme şansını yakaladığı günlerin toplamı yılda neredeyse beşi geçmezdi. Ellisine merdiven dayadığında, bir keresinde bozuk bir istiridye yemiş ve üç gün boyunca evden çıkamayacak kadar berbat bir gıda zehirlenmesi geçirmişti. O günleri tatil gibi anardı, hiç durmadan Händel'in *Alcina*'sını dinlemişti çünkü, uykusunda bile.

Doğum günü armağanı olarak büyük kızı Kiyomi vermişti Roxane Coss'un ilk albümünü. Armağan alması çok zor bir adamdı babası, tanımadığı birinin CD'sini görünce şansımı deneyeyim, diye düşünmüştü. Ama onu çeken tanımadığı isim değil, kadının yüzüydü, soprano-ların fotoğrafları Kiyomi'ye sinir bozucu gelirdi. Ya yelpazelerin tepelerinden ya da seyrek tülден bir yaşmağın ardından bakarlardı. Oysa Roxane Coss doğrudan bakıyordu, çenesi bile dümdüzdü, gözlerini iyice açmıştı. Daha *Lucia di Lammermoor* kaydı olduğunun farkına varmadan elini uzatmıştı Kiyomi. Kimbilir babasında kaç tane *Lucia di Lammermoor* kaydı vardı? Ne fark ederdi ki? Kasadaki kıza parayı ödedi.

Bay Hosokawa diski CD-çalara koyup dinlemek üzere koltuğuna oturunca o gece işinin başına dönmedi. Tokyo'daki yüksek koltuklarda oturan çocuk olmuştu yeniden, babasının iri, sıcak avuçları sarıyordu sanki elini. Diski defalarca başa aldı, onun sesi olmayan bölümleri sabırsızlıkla atlatıyordu. Roxane Coss'un sesi havada süzülerek yükseliyordu, korkusuzca, sıcak ve karmaşık. Aynı anda hem o kadar denetimli hem pervasız nasıl olabilirdi? Kiyomi'ye seslendi; kızı gelip çalışma odasının kapısında durdu. Bir şey söylemek üzereydi –evet mi, diyecekti, yoksa ne mi, belki de efendim?– fakat sözcükler dudaklarından dökülemeden o sesi duydu, fotoğrafında dosdoğru bakan kadının sesini. Babası bir şey söyleme-

mişti oysa, eliyle hoparlörlerden birini işaret etmişti yalnızca. İsbetli bir seçim yaptığına çok sevindi kız. Müzik alıp götürmüştü Kiyomi'yi de. Bay Hosokawa gözlerini kapadı. Düşler âlemine daldı.

O günden sonra beş yıl boyunca on sekiz kere seyretmişti Roxane Coss'u. İlki güzel bir rastlantıydı, diğerlerinde gösterinin yapıldığı kentlere gitmiş, oralara gitmesini gerektirecek iş ortamlarını kendi yaratmıştı. *La Sonnambula*'yı üç akşam arka arkaya izledi. Hiçbirinde onunla tanışmaya kalkışmadı, diğer seyircilerden farklı olduğunu gösterecek bir davranışta bulunmadı. Kadının yeteneğine duyduğu hayranlığın başkalarınınkinden daha üstün olduğunu sanmıyordu. Bay Hosokawa'ya göre, onunla aynı duyguları paylaşmayan bir kimse olsa olsa aptalın teki olabilirdi. Oturup dinlemekten daha büyük bir ayrıcalık yoktu.

Herhangi bir iş dünyası dergisinde Katsumi Hosokawa'nın kısa özgeçmişini okuyun. Tutkularını asla dile getirmiyordur, çünkü tutku kişiye özeldir, ama opera, onun erişilebilir biri olduğunu göstermek için insancıl bir ilgi alanı olarak hep oradadır. Diğer üst düzey yöneticiler İskoçya'nın akarsularında balık avlarken ya da kendi Learjet uçaklarını Helsinki'ye uçururken gösterilirlerdi. Bay Hosokawa'ysa evinde deri koltukta oturmuş arkasındaki Nansei EX-12 stereo müzik sisteminden yayılan müziği dinlerken. En beğendiklerinin hangileri olduğu yollu sorular kaçınılmazdı. Yanıt da bir o kadar kaçınılmaz oluyordu.

O akşamın bütün maliyetinden epey yüksek bir bedel (yemek, servis, ulaşım, çiçek, güvenlik) karşılığında partiye gelmeyi kabul etmişti Roxane Coss, çünkü La Scala'daki sezon sonuyla Arjantin'de sahneye çıkacağı Teatro Colón'daki gösterilerin başlangıcına rastlayan bir tarihti. Yemeğe katılmayacaktı (şarkı söylemeden önce bir şey yemezdi) ama yemeğin sonunda gelecek ve piyanistinin eşliğinde altı arya söyleyecekti. Daveti kabul

etmesi üzerine istekte bulunabileceği mektupla bildirilmişti Bay Hosokawa'ya, yerine getirileceği konusunda söz vermemekle birlikte ev sahipleri isteğinin Bayan Coss'a iletileceğini belirtiyorlardı. Işıklar söndüğünde Roxane Coss'un söylemeyi henüz bitirdiği *Rusalka*'dan bir arya Bay Hosokawa'nın seçimiydi. Son parça olması gerekiyordu ya, ışıklar sönmeseydi bir ya da iki parça daha söyler miydi kimbilir?

Bay Hosokawa'nın *Rusalka*'yı seçmesi, Bayan Coss'a saygısının göstergesiydi. Repertuarının gözbebeğiydi ne de olsa, üstelik hiçbir ek hazırlık yapmasını da gerektirmiyordu, istekte bulunmasa bile programda yer alacağı kuşku götürmezdi. Çapraşık bir şey isteme yoluna gitmemişti, *Partenope*'den bir arya olabilirdi belki, böylece hayranlığını kanıtlamış olurdu. Kendisiyle aynı odadayken ondan *Rusalka*'yı duymak istemişti yalnızca. *Bir insan ruhu rüyasında beni görse, uyandığında hâlâ hatırlayabilir mi?* Çevirmeni yıllar önce Çekçe'den çevirmişti bu sözcükleri.

Işıklar hâlâ sönüktü. Alkış temposu yavaşça azalmaktaydı. Herkes gözlerini kırpiştırıyor, bir kez daha Soprano'yu görmeye can atıyordu. Bir dakika geçti, sonra iki, seyirciler henüz kaygı belirtileri göstermiyorlardı. Derken bu ülkeye gelmeden önce, daha çok arzulanan bir yer olan İspanya'ya elçi olacağı sözüyle kandırılan (Thibault ve ailesi eşyalarını toplarken çapraşık bir siyasal kayırmanın sonucunda başka biri haksız yere atanmıştı göreve) Fransa Büyükelçisi Simon Thibault, mutfak kapısının altından hâlâ ışık sızdığını fark etti. İlk o anlamıştı. Derin bir uykudan uyanmış gibi hissetti kendini, içkinin, domuz etinin ve Dvorák'ın sarhoşluğu geçmişti. Karanlıkta uzanıp hâlâ alkış tutan karısının elini tutarak kalabalığa, göremediği ama aralarına girdiği kara gövdelere doğru çekti. Odanın diğer ucunda olduğu hatırında kalan cam kapılara yöneldi, başını kaldırmış yönünü bulmak üzere göz kırpan yıldızları görmeye çalı

Ann Patchett

BEL CANTO

Bir Latin Amerika ülkesinde, başkan yardımcısının evinde, Japonya'nın 'elektronik devi' Bay *Hosokawa* onuruna görkemli bir doğumgünü partisi verilir. Amaç, güçlü iş adamının ülkeye yatırım yapmasını sağlamaktır. Ünlü soprano *Roxanne Coss*, dünyanın dört bir yanından gelmiş seçkin konukları sesiyle büyüler. Kusursuz bir gecedir. Her şey yolunda gitmektedir. Ta ki, gerillalar partiye katılanların tümünü rehin alana kadar. Ama herkesi korkuya düşüren bu beklenmedik olay giderek bambaşka bir havaya bürünecek; rehinelerle gerillalar arasında umulmadık bağlar kurulacak; apayrı kıtalardan insanlar arasında yakınlıklar oluşacak; dostluklar, tutkular ve aşk beklentileri, engellenmesi olanaksız gerçek tehlikeyi bile unutturacaktır insanlara. *Ann Patchett*'in trajikomik romanı *Bel Canto*, Puccini'den aryalar arasında ve silâhların gölgesinde, insanoğlunun şiddet ve yıkıcılığa yatkınlığı ile güzellik ve aşka duyduğu karşı konulmaz eğilimi yan yana getiren, ürkütücü, büyüleyici bir yapıt.

Kapakdaki resim: GARY KELLEY

ISBN 975-07-0459-2

9 789750 704598
<http://www.canyayinlari.com>